

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540187 Gudhem Jättene

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Sofia Åström

BEVARANDEPLAN

Fastställd

2005-08-15

Diarienummer:

511-13407-2005

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540187 Gudhem Jättene

Kommun: Falköping Områdets totala areal: 0,7 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

6410 - Fuktängar med blåttätel eller starr

7230 - Rikkärr

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara ett rikkärr med höga naturvärden.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i december 1998.

Beskrivning av området

Området utgörs av ett extremrikkärr omgivet av fuktäng och är en del av en extensivt hävdad betesmark. Floran i kärret är ganska rik, med arter som axag, näbbstarr, ängsnycklar, blodnycklar, kärrknipprot samt majviva. Den rödlistade arten källblekvide (sårbar, VU) är rapporterad från området. Betesdjuren tycks inte gå ut i kärret i någon större utsträckning. I delar av kärret finns lövsly, som till viss del hålls tillbaka av betet. Runt kärret finns fuktängar men även kvävepåverkad mark. Stödutfodring sker under kortare perioder vår och höst i en del av betesmarken som tidigare varit åker.

Bevarandemål

Området ska vara öppet och väl hävdad med ett höga naturvärden knutna till rikrätet och den omgivande fuktängen.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms då basinventeringen är genomförd.

Efter denna inventering kommer också x, y eller liknande mål ersättas med siffror och arter. Mål inom parantes är preliminära och kan komma att justeras.

Markägarförhållanden

Privat

Vad kan påverka negativt

Exempel på faktorer som skulle kunna påverka områdets naturvärden är:

- Utebliven eller svag hävd kan ha negativa effekter på den hävdgynnade floran.
- Ett allt för intensivt bete med tillhörande tramp kan skada bottenskiktet.
- Igenplantering av rikkärret eller omgivande betesmarker.
- Gödsling, stödutfodring samt sambete med gödslad vall.
- Markavvattnande åtgärder och dämning i området eller närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan påverka kärrets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning.
- Ökad våtdeposition av kväve eller surt nedfall gör att naturtypens vegetationssammansättning kan förändras.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området omfattas av biotopskydd samt utgör riksintresse för naturvård. En åtgärdsplan finns upprättad för området. Inga ytterligare skyddsåtgärder bedöms vara nödvändiga.

Skötsel:

- Området bör betas med lämplig intensitet.
- För att hindra igenväxning bör stödslätter ske i rikkärret vart eller vartannat år.
- Røjning av sly bör ske vid behov.

Bevarandestatus

Rikkärret ingår i en någorlunda väl betad fålla, men djuren besöker knappast det mycket våta kärret. Bevarandestatus beskrivs för respektive naturtyp.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Värdefulla odlingslandskap i Skaraborgs län.

Länsstyrelsen i Skaraborg. 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Länsstyrelsen i Skaraborg, rapport -94/19.
Jordbruksverket, 2005. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Databasen TUVÅ

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6410 Fuktängar med blååtäl eller starr

<i>Beskrivning:</i>	<p>Runt rikkärret finns fuktäng varav en del ingår i Natura 2000-området.</p> <p>Naturtypen utgörs av fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv och kan vara såväl hävdade som ohävdade marker. Två undertyper finns: fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar (t.ex. kalkfuktängen) samt fuktängar på surare jordar med blååtäl, tåg- och starrarter.</p> <p>Kalkfuktängarna är känsliga för utebliven eller förändrad hävd, dikning, igenväxning, ökad näringstillförsel, förändrad markanvändning och exploatering samt konkurrens från för området främmande arter.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <ul style="list-style-type: none">- Arealen fuktängar med blååtäl eller starr ska vara minst x (0,19) hektar eller öka. <p>Struktur och funktion</p> <ul style="list-style-type: none">- Minst x (0,19) hektar ska vara välhävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med "välhävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).- Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).- Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x (5) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).- Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. <p>Typiska arter</p> <ul style="list-style-type: none">- Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxtarterna (hirsstarr, majviva, slätterblomma, ängsvädd etc.) ska förekomma i minst y % av provytorna.
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>Negativ påverkan för naturtypen är den som beskrivits för området som helhet.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	<p>Området bidrar måttligt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtypen.</p>
<i>Uppföljning:</i>	<p>Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.</p>

7230 Rikkärr

Beskrivning: Naturtypen rikkärr finns i den centrala delen av Natura 2000-området. Rikkärret är öppet med viss igenväxningsvegetation.

Generellt sett utgörs naturtypen av öppna eller skogklädda kärr i betydelsen minerotrofa myrar med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs upp av s.k. brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog.

Naturtypen är känslig för ökad beskuggning och förnaansamling, näringstillförsel, ändrade hydrologiska förhållanden samt surt nedfall och andra luftföroreningar. Den är också känslig för förändrad markanvändning och exploatering i eller i angränsande områden

Bevarandemål: Areal*
- Arealen rikkärr ska vara minst 0,22 hektar eller öka.

Struktur och funktion*

- Täckningsgraden av ristuvor ska inte vara mer x %.
- Vegetationshöjden ska inte vara högre än x (7) cm.
- Utbredningen av fastmattor ska vara minst x % eller öka.
- Utbredningen av mjukmattor ska vara minst x % eller öka.
- Minst 0,22 hektar ska vara väl hävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).
- Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av den negativa indikatorarten vass får inte vara större än x (70) m².
- Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av de negativa indikatorarterna blåttåtel eller älgört får inte vara större än x (14) m².
- Krontäckning av träd och buskar ska vara mellan 0 och x (5) %.
- Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (med "vedartad igenväxningsvegetation" menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdan blivit för svag).
- Hela arealen ska ha ostörd hydrologi.

Typiska arter

- Förekomsten av typiska kärlväxtsarter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna axag, näbbstarr, kärrknipprot, majviva, blodnycklar och ängsnycklar ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.
- Förekomsten av typiska mossarterna bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska mossarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.

Negativ påverkan: Negativ påverkan för naturtypen är den som beskrivits för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandestatus: Området bidrar väl-måttligt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtypen.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.
